

- Introductie
- Kernboodschappen
- Uitkomsten controle
- Interne beheersing
- Ontwikkelingen
- Bijlagen

Digitaal accountantsverslag 2019 Provincie Flevoland

Inleiding

Provincie Flevoland
Aan de Provinciale Staten van provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB Lelystad

Referentie: F6Y72UEXNNJN-1199664313-60

10 april 2020

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze controle op de jaarrekening 2019 (de ‘jaarrekening’) van provincie Flevoland. We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2019. Dit accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle. Deze bevindingen zijn openlijk en constructief besproken met de ambtelijke organisatie, de provinciesecretaris, de portefeuillehouder financiën en het college.

Het rapport bestaat uit drie delen. Deel 1 geeft ons totaaloordeel bij uw jaarstukken en de uitkomsten van de controle. Deel 2 beschrijft de ontwikkelingen van de interne beheersing voor uw organisatie. Deel 3 gaat in op relevante ontwikkelingen.

We bespreken de inhoud van dit verslag tijdens de vergadering van de integrale Statencommissie op 13 mei 2020. Dit verslag is op 25 maart 2020 met het managementberaad en op 30 maart 2020 met de portefeuillehouder besproken. Hebt u nog vragen, neemt u dan contact met ons op. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van dit accountantsverslag nader toe te lichten.

Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door S.J. Dul MSc RA
senior director

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

‘PwC’ is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onze kernboodschappen

Een goedkeurend oordeel op getrouwheid en rechtmatigheid

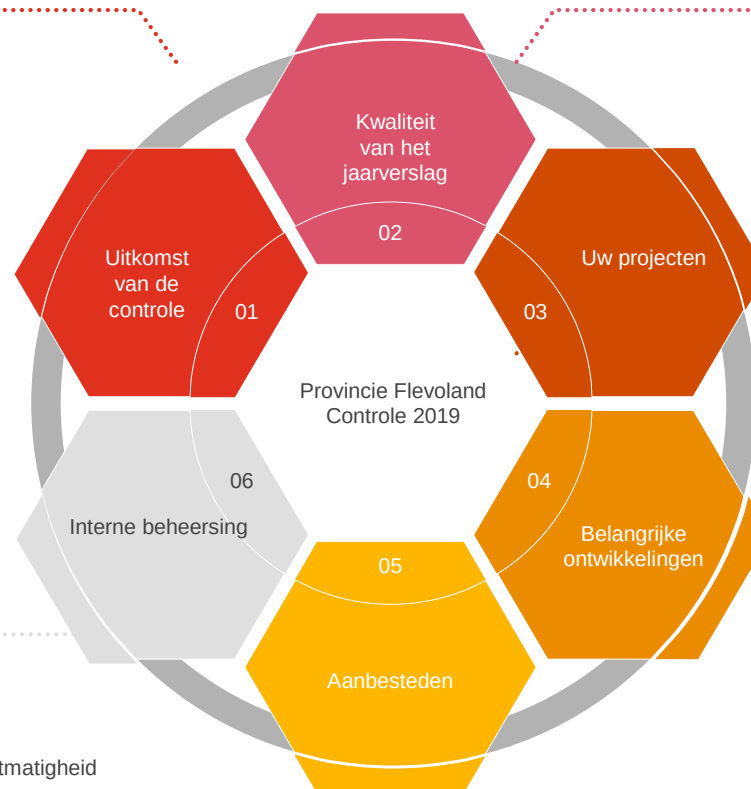
Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2019 van provincie Flevoland afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring over de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekening afgegeven. De bevindingen blijven onder de materialiteitsgrens. Wel hebben wij een onverplicht toelichtende paragraaf in de verklaring opgenomen waarin wij verwijzen naar de toelichting in de jaarrekening over de onzekerheden voor de provincie met betrekking tot COVID-19.

Uw interne beheersing is van een goed niveau

Wij vinden de interne beheersing van een goed niveau. Uit onze controle komen nog wel een aantal aandachtspunten in de primaire processen. Deze worden echter ondervangen door goede interne controlewerkzaamheden. Overkoepelend beeld is dat de aanbevelingen onderhanden zijn.

Financiële onrechtmatigheid in de naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen

Uit de controle op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen blijkt een financiële onrechtmatigheid van €292.000 (2018: €794.000). De omvang van de onrechtmatigheid uitgedrukt in een percentage van de totale inkopen betreft 0,3%. Er is sprake van ruim €90 miljoen inkopen waarbij een aanbesteding van toepassing kan zijn.

Kwaliteit van het jaarverslag is van een goed niveau

De kwaliteit van het jaarverslag is van een goed niveau. We hebben vastgesteld dat de informatiewaarde toereikend is, dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en dat het jaarverslag en de jaarrekening voldoen aan de vereisten van het BBV.

Bijzonderheden in uw projecten

In onze controle hebben wij extra aandacht besteed aan de ontwikkeling in uw projecten, waaronder de waardering van de Flevokust Haven, de verwerking van MSNF en het activeren van uren onder de materiele vaste activa. Wij kunnen instemmen met de uiteindelijke verwerking in de jaarrekening 2019.

Verwerking subsidies in ontwikkeling

Landelijk is er overleg gaande over de verwerkingswijze subsidies via het IPO met diverse partijen zoals ministerie en andere accountantskantoren. Provincie Flevoland neemt deel aan deze gesprekken. Dit zal in het voorjaar 2020 leiden tot een uiting van de commissie BBV inzake een uniforme werkwijze en verwerkingswijze. We bevelen aan dat de provincie de nieuwe spelregels tijdig opneemt in een nieuwe werkwijze voor uw organisatie.

De impact van COVID-19 op uw provincie

In 2020 is COVID-19 in volle hevigheid uitgebroken. Maatschappelijk heeft dit grote gevolgen. Veel organisaties en bedrijven worden daarbij financieel geraakt en komen in continuïteitsproblemen.

Voor provincie Flevoland brengt dit onzekerheden met zich mee. Enerzijds is het de vraag wat de maatschappelijke en economische gevolgen zijn van het virus en daaruit voortvloeiend ook voor het realiseren van de provinciale doelstellingen. Anderzijds kijkt provincie Flevoland actief hoe zij eventueel capaciteit en middelen in kan zetten om maatschappelijke hulp te bieden aan inwoners, gemeenten en organisaties.

In het kader van de jaarverslaggeving over 2019 classificeert het optreden van COVID-19 als een gebeurtenis na balansdatum, waarbij er geen financiële gevolgen zijn voor de jaarcijfers 2019. De mogelijke gevolgen en onzekerheden voor komend jaar c.q. komende jaren zijn door de provincie adequaat toegelicht in het jaarverslag, de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en in de toelichting op de jaarrekening (gebeurtenissen na balansdatum). Hieruit blijkt dat er nog veel onzeker is over de gevolgen voor Flevoland.

In onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 hebben wij een onverplicht toelichtende paragraaf opgenomen waarbij wij verwijzen naar de toelichting van de provincie in de jaarrekening.

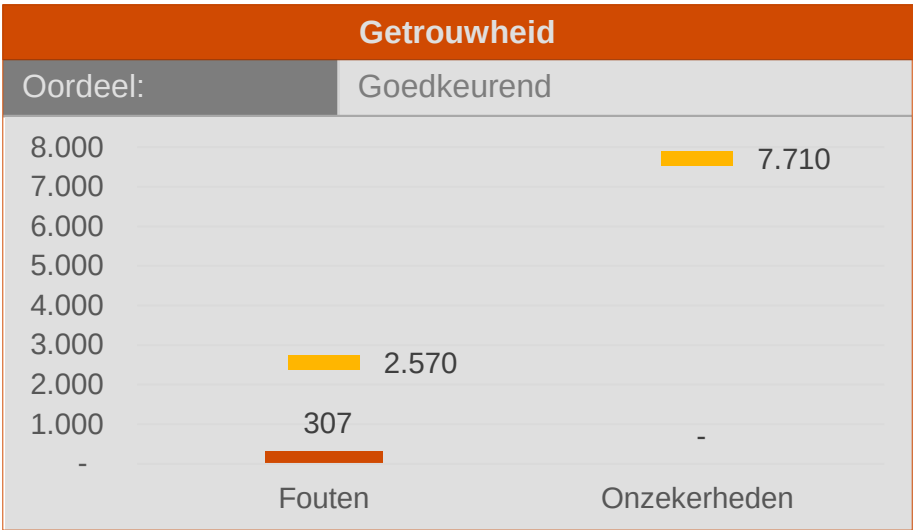

Ons oordeel bij uw jaarstukken 2019

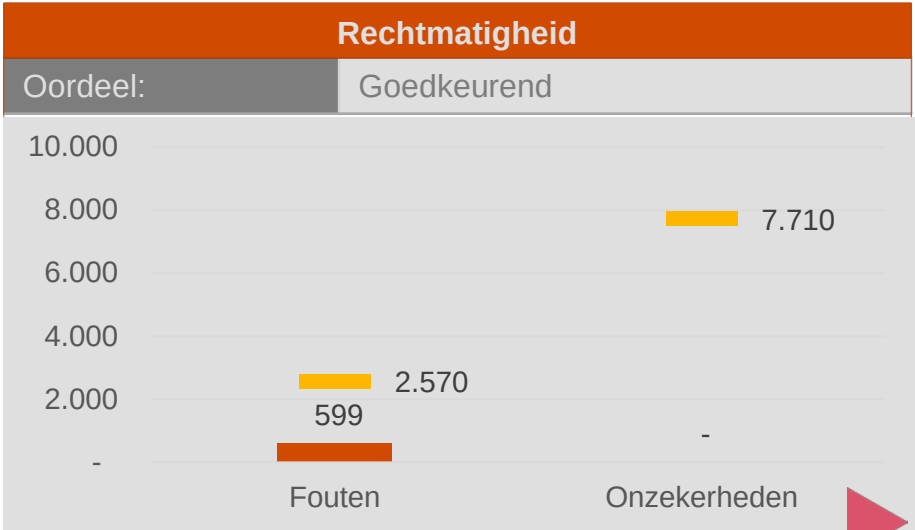
Wij hebben de controle van uw jaarstukken afgerond. De [reikwijdte](#) van onze controle is ongewijzigd ten opzichte van ons controleplan. Uit onze controle zijn ongecorrigeerde bevindingen geconstateerd die de controletoleranties op totaalniveau niet overschrijden. Dus geeft onze controleverklaring het oordeel goedkeurend op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid. Wel hebben wij een onverplicht toelichtende paragraaf opgenomen waarin wij verwijzen naar de toelichting in de jaarrekening over de onzekerheden voor de provincie met betrekking tot COVID-19.

In aanvulling op onderstaande bevindingen hebben wij een PM-onzekerheid geconstateerd ten aanzien van de juistheid en volledigheid van de opbrengsten vervoersopbrengsten OV-concessie IJsselmond. Zie ook [toelichting](#).

Voor een nadere toelichting op de bevindingen klik [hier](#).

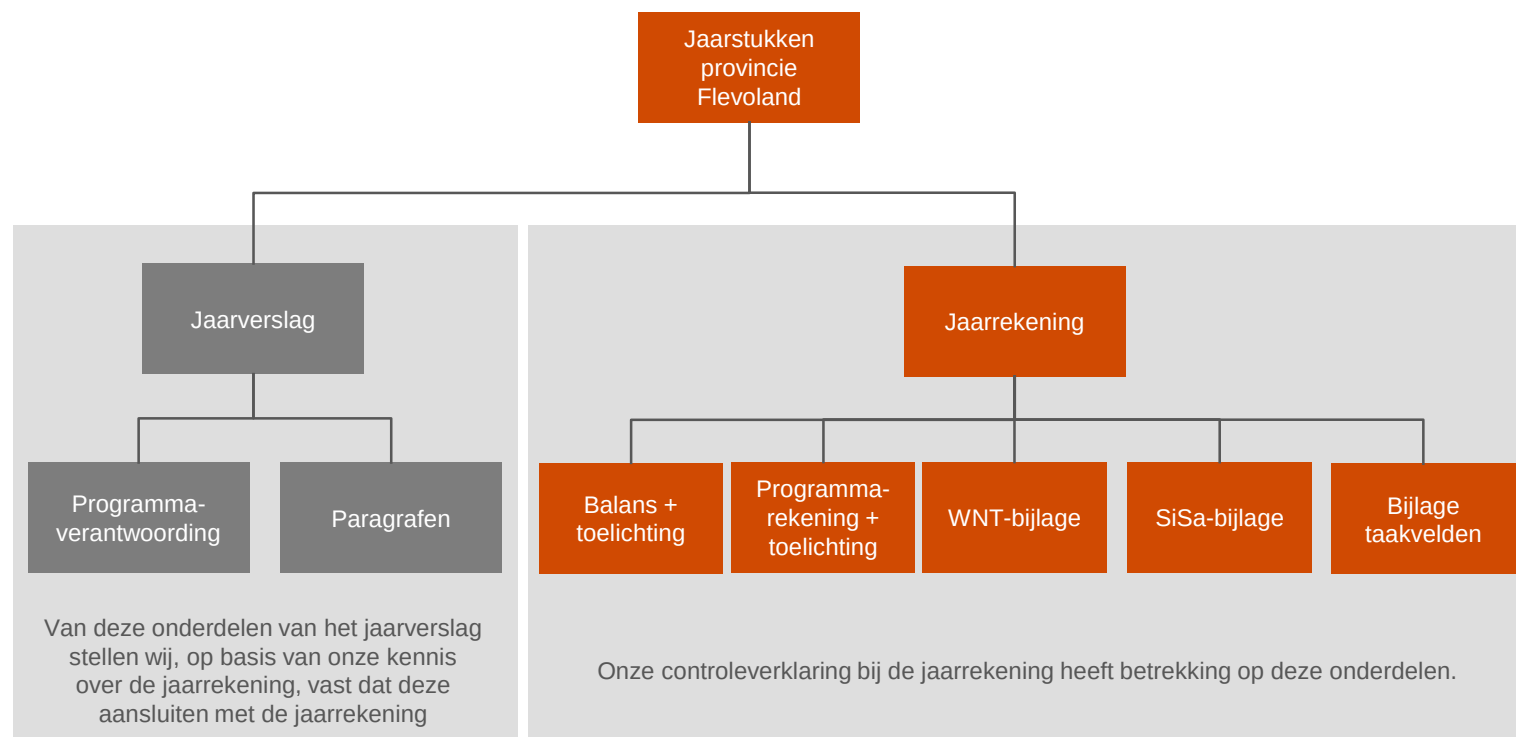

■ = absoluut bedrag fouten of onzekerheden x €1.000
■ = door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x €1.000

Reikwijdte van onze controle

De reikwijdte van de controle is zo ontworpen dat er voldoende controle-informatie wordt verkregen met betrekking tot uw jaarrekening, ter ondersteuning van een kwalitatieve controle. In het controleplan hebben wij afspraken met u gemaakt over de reikwijdte van de controle. Wij bevestigen dat de definitieve reikwijdte van de controle gelijk is aan die in het controleplan. Onderstaand hebben wij een samenvatting opgenomen.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen inzake getrouwheid zijn niet materieel

De volgende geconstateerde controleverschillen zijn niet gecorrigeerd in de jaarrekening. Het management heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met de beoordeling van het management en concluderen dat het bedrag aan niet-gecorrigeerde verschillen niet materieel is.

Getrouwheid			
	fouten (x €1.000)		onzekerheden (x €1.000)
1) <u>Onzekerheid volledigheid opbrengsten Regiovervoer OV IJsselmond</u>	-		PM
2) <u>De directe uren op projecten zijn niet volledig verantwoord</u>	307		-
Totaal	307		PM <7.710
Goedkeuringstolerantie	2.570		7.710

Overzicht van fouten en onzekerheden rechtmatigheid

Onderstaand hebben wij onze detailbevindingen op de aspecten rechtmatigheid en getrouwheid opgenomen boven de rapporteringstolerantie van €128.500.

Rechtmatigheid			
	fouten (x €1.000)		onzekerheden (x €1.000)
1) Bevindingen getrouwheid ongesaldeerd	307		PM
2) Naleving EU-aanbestedingen	292		-
Totaal	599		PM<7.710
Goedkeuringstolerantie	2.570		7.710

De kwaliteit van uw jaarverslag is goed

Informatiewaarde is goed

Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Dit alles vanuit Statensperspectief. Klik [hier](#) voor een nadere toelichting.

Jaarrekening en jaarverslag zijn verenigbaar

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de informatie verkregen in onze controle onjuistheden hebben geconstateerd die gebruikers van de jaarrekening zouden kunnen beïnvloeden. Dit is niet het geval.

Situatie 2019

Situatie 2018

Kwaliteit paragrafen is goed

Wij hebben vastgesteld of alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde van de paragrafen beoordeeld. Klik [hier](#) voor een nadere toelichting.

Jaarverslag voldoet aan eisen BBV

In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag volledig voldoet aan het BBV.

Informatiewaarde jaarverslag

Naar onze mening is de leesbaarheid van het jaarverslag van een goed niveau. Per doelstelling is een duidelijke toelichting opgenomen van de realisatie, de middelen en de lasten. De opgenomen indicatoren in de doelenboom geven ook een duidelijke koppeling naar de resultaten ten opzichte van de doelstellingen.

Aandachtspunten om de informatiewaarde nog verder te vergroten zijn:

- Bij het onderdeel “activiteiten” wordt vaak een opsomming opgenomen van de gerealiseerde activiteiten van het afgelopen jaar. Daarnaast wordt per programma per doel een doelrealisatie weergegeven. De informatie die bij de doelrealisatie wordt weergegeven is vaak algemeen van aard. Dit kan concreter worden benoemd, waardoor de informatiewaarde wordt vergroot. Een voorbeeld hiervan betreft doel (2015-2019): “ Het provinciale fietspadennetwerk is compleet en van goede kwaliteit”. Doelrealisatie: “het doel is deels gerealiseerd”. Er wordt niet expliciet uitgelegd vanwaar dit deels is gerealiseerd en wat nu nog moet gebeuren om het doel te realiseren.
- Door het ontbreken van de geplande activiteiten bij het onderdeel “activiteiten” is het moeilijk om na te gaan of de planning ook daadwerkelijk is gerealiseerd.
- De link tussen de verklaring op de financiële afwijkingen en de doelstellingen/activiteiten is niet altijd zichtbaar. Voorbeeld: in programma 5 wordt het financieel resultaat verklaard door ontwikkelingen in de waardering van De-on, terwijl in de inhoudelijke beleidsdoelstellingen niet ingegaan wordt op inhoudelijke prestaties van De-on.

Kwaliteit van de paragrafen

De opgenomen paragrafen voldoen aan de vereisten vanuit het BBV. Daarnaast bieden de paragrafen veel informatie voor de lezer. Wij hebben op basis hiervan de kwaliteit van de paragrafen veelal als goed aangemerkt. Wel hebben wij de volgende aanbevelingen om de informatiewaarde verder te vergroten. Wij hebben de volgende waarnemingen ten aanzien van uw paragrafen:

- De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de wijze waarop de provincie de risico's in kaart brengt en per risico welke beheersmaatregelen getroffen worden. Dit biedt veel informatie. Een aanbeveling vormt om ook de specifieke risico's van de grote infrastructurele projecten nader uit te werken en de totale financiële omvang van de projecten weer te geven. Nu is deze informatie veelal samengevoegd gepresenteerd. De Staten worden wel door middel van een separate rapportage geïnformeerd over de majeure projecten. Daarnaast is het aan te bevelen om iets meer informatie weer te geven over de invulling van risicomanagement in de organisatie (nu veelal gericht op de wijze van kwantificeren).
- In de paragraaf verbonden partijen wordt per verbonden partij ingegaan op de risico's. In veel gevallen wordt hierbij alleen het financiële risico verwoord en wordt bijvoorbeeld niet ingegaan op het risico dat de provinciale doelstellingen (die gesteld zijn voor de verbonden partijen) niet worden gerealiseerd.
- De paragraaf bedrijfsvoering geeft een uitgebreide beschrijving over de sturing en beheersing van de bedrijfsvoering. De leesbaarheid van deze paragraaf kan worden vergroot door te werken met een aantal doelstellingen/indicatoren en vervolgens de realisatie te beschrijven (ter verbetering van de structuur/opbouw van de paragraaf).

Oordeel per paragraaf

Zie onderstaand hoe wij de informatiewaarde per paragraaf beoordelen.

Paragraaf	Oordeel
	2019
Lokale heffingen	Goed
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Goed
Financiering	Goed
Grondbeleid	Goed
Onderhoud kapitaalgoederen	Goed
Verbonden partijen	Goed
Bedrijfsvoering	Voldoende

Introductie

Kernboodschappen

Uitkomsten controle

Jaarverslag

Jaarrekening

WNT

SiSa

Interne beheersing

Ontwikkelingen

Bijlagen

Onze bevindingen bij de jaarrekening

Wij hebben de getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties gecontroleerd. Onze bevindingen vindt u in dit deel.

In de verwerking van [uw projecten](#) zijn een aantal bijzonderheden geconstateerd. De schattingen die het college daarbij heeft gemaakt achten wij evenwichtig.

In de bedrijfsvoering hebben we eveneens een aantal bevindingen, zie ook [cijfers en bedrijfsvoering](#).

Bij [rechtmatigheid](#) hebben wij relatief beperkte afwijkingen inzake aanbesteden geconstateerd.

De [financiële positie](#) van de provincie is stabiel.

Toelichting op specifieke dossiers/uw projecten

De verslaggevingseisen rondom activering uren zijn aangescherpt, beheersing Flevoland hierop nog niet ingericht

Via een uitspraak van de commissie BBV heeft in de notitie materiële vaste activa een aanscherping plaatsgevonden van de regels omtrent het activeren van directe uren. Uren en/of salarislasten die rechtstreeks toe te rekenen zijn aan een activum (project/investering) moeten namelijk worden geactiveerd.

Binnen de provincie worden er formeel geen uren geregistreerd in een tijdregistratiesysteem. Er is een aantal medewerkers waarvoor uren worden toegerekend aan projecten (gerelateerd aan subsidieverantwoording). Voor deze medewerkers wordt vanuit de begrote salarislasten een doorbelasting toegerekend aan de projecten.

Er is binnen provincie Flevoland op dit moment geen procedure ingericht om de juistheid en volledigheid van de geactiveerde uren te waarborgen. We hebben provincie Flevoland verzocht om een interne analyse op te stellen om de juistheid en volledigheid van de activering van deze uren vast te stellen. We bevelen u aan om voor het activeren van uren op activa een procedure in te richten. De naleving van de procedure kan door middel van (verbijzonderde) interne controle worden geborgd.

We hebben een controle uitgevoerd op de verantwoorde uren in 2019 om te beoordelen of deze terecht zijn geactiveerd. Daarnaast hebben we voor investeringen, waar verwacht zou worden dat er uren worden geactiveerd gecontroleerd, of er uren zijn verantwoord. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een controleverschil van €307.000.

Stikstofproblematiek Maritieme Service Haven (MSNF) wordt opgelost, vertraging leidt niet tot een verhoogd risico

In onze rapportage interim-bevindingen hebben we gerapporteerd dat het aanbestedingstraject voor MSNF is voorbereid, maar on hold is geplaatst door de Raad van State als gevolg van de stikstofproblematiek.

Provincie Flevoland neemt op dit moment diverse maatregelen om de stikstofproblematiek aan te pakken. Het laatste belangrijke openstaande punt ten behoeve van de Raad van State is de aanwezigheid van een actueel beleid omtrent stikstof. Hiervoor worden op dit moment bestaande plannen en onderzoeken geactualiseerd. Ondertussen wordt ook gewerkt aan het invullen van de wijze van financieren en de afspraken met het Rijk.

De verwachting bestaat dat deze problematiek spoedig wordt opgelost en er geen materiële effecten en verhoogde risico's ontstaan door een mogelijke vertraging.

In 2019 zijn nog beperkt kosten gemaakt (alleen voorbereidingskosten). Hierbij zijn nog geen kosten geactiveerd onder de investeringen. Hierdoor zijn geen risico's c.q. bevindingen geconstateerd in de jaarrekeningcontrole 2019.

Toelichting op specifieke dossiers/uw projecten

Afwaardering Flevokust haven ad €0,8 miljoen voorzichtig

Voorgaand jaar is de Flevokust haven in gebruik genomen. Na ingebruikname heeft de provincie een taxatie laten uitvoeren. Voor de waardevermindering is ultimo 2018 een voorziening getroffen ad €7,6 miljoen.

Voor de jaarrekeningcontrole 2019 hebben we van provincie Flevoland een nieuwe berekening ontvangen van de marktwaarde ten opzichte van de boekwaarde. De provincie concludeert dat voor de investeringen die in 2019 hebben plaatsgevonden (ad €0,8 miljoen) een verhoging van de voorziening (en hiermee een verdere afwaardering) noodzakelijk is.

Wij hebben de geactualiseerde marktwaardeberekening beoordeeld en kunnen ons vinden in de gehanteerde assumpties. Specifiek willen wij u de volgende resultaten toelichten:

- Er is op dit moment geen voorziening gevormd voor groot onderhoud voor de haven. Dit is een keuze die gemaakt kan worden op basis van de verslaggevingsvereisten. Provincie Flevoland is zolang zij verantwoordelijk is voor het beheer van de Flevokust haven, ook verantwoordelijk voor het groot onderhoud. Hiermee is bij de inschattingen van de waardering wel rekening mee gehouden. Wij kunnen instemmen met de huidige verwerking.
- De opbrengsten voor 2019 zijn hoger dan ingeschat in het waarderingsmodel. Voor de gehele haven zijn inmiddels overeenkomsten van toepassing tot het derde kwartaal van 2021. Het doorrekenen van aanvullende opbrengsten tot 2021 leidt tot een niet materiële opwaardering.
- De rendementseis van 6,5% (disconteringsvoet om contante waarde voor exploitatie gehele looptijd te berekenen) is nog steeds een actuele parameter voor de waardebepaling.

Wij kunnen instemmen met de waardering in de jaarrekening 2019.

Schattingen uw projecten zijn evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2019 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Schatting	Waarde in 2019 (2018) x 1.000	Beoordeling 2019	Beoordeling 2018	Toelichting
Waardering materiële vaste activa	€142.000 (€115.000)	●	●	De materiële vaste activa worden conform de financiële verordening lineair afgeschreven. Wij hebben hierbij één bevinding geconstateerd. Ten aanzien van Flevokust haven wordt een afschrijftermijn van 40 jaar gehanteerd. Die termijn staat niet expliciet vermeld in de financiële verordening. De financiële verordening wordt hierop bij de eerstvolgende versie aangepast. We kunnen wel instemmen met de gehanteerde afschrijftermijn.
Juistheid en volledigheid onderhoudsvoorzieningen	€21.291 (€26.214)	●	●	We hebben de onderhoudsvoorzieningen gecontroleerd en vastgesteld dat deze voldoen aan de vereisten vanuit de notitie MVA van de commissie BBV. Hierbij zijn geen bevindingen geconstateerd.

Controleverschil

Voorzichtig

Evenwichtig

Optimistisch

Controleverschil

Bevindingen in de bedrijfsvoering

Verwerking subsidies (toerekening aan boekjaren)

De verwerking van subsidies in de provinciale jaarrekeningen is in beweging. Door de commissie BBV is in 2019 een vraag en antwoord uitgebracht over de verwerking van subsidieasten. Uitgangspunt hierbij is dat lasten worden verwerkt volgens het toerekeningsbeginsel. Lasten worden hierbij verwerkt naar rato van de realisatie van de onderliggende prestatie. Deze voorgeschreven verwerking is niet in lijn met de wijze waarop Flevoland de lasten verwerkt.

In het kader van onze controle van de jaarrekeningcontrole 2019 hebben wij expliciet gekeken naar de wijze van verantwoorden van de subsidieasten in de jaarrekening. Reeds enkele jaren geleden is de wijze van verantwoording intern aangescherpt. Hierbij verantwoordt uw organisatie de lasten voor jaarlijkse subsidies direct bij het afgeven van de beschikking. Het jaar waarin de beschikking wordt afgegeven is hierbij ook het boekjaar waarin de lasten worden verwerkt. Voor meerjarige subsidies, in het geval er sprake is van een vast bestedingsritme, worden de lasten opgeknipt en per jaar de lasten verantwoord. Het ritme van de besteding wordt hierbij vastgelegd in de beschikking en is de basis voor de toerekening van de lasten aan een betreffend boekjaar. Uit door ons verrichte deelwaarnemingen komen geen bevindingen naar voren op de verwerking.

Uw organisatie heeft in de jaarrekening van 2019 onder de niet uit de balans blijken verplichtingen een overzicht opgenomen van de resterende verplichting inzake meerjarige subsidies.

Landelijk is er via het IPO een discussie gaande over de verwerkingswijze. Hierover vindt nader overleg plaats met onder andere het ministerie van BZK, betrokken accountants, verschillende provincies en het IPO. Dit moet uiteindelijk leiden (in het voorjaar 2020) tot een uiting van de commissie BBV waarin een uniforme werkwijze en verwerkingswijze wordt voorgeschreven. Het uitgangspunt is op dit moment dat 2021 het eerste jaar van toepassing zal zijn. De Staten zijn hierover ook geïnformeerd bij de zomernota.

Op basis van deze uiting is het belangrijk om het effect voor provincie Flevoland in te schatten. Dit aangezien de gevolgen voor de provinciale begroting, maar ook het proces van monitoring van de subsidies, aanzienlijk kunnen zijn. Het is hierbij aan te bevelen om de nieuwe spelregels te vertalen naar een nieuwe werkwijze voor uw organisatie.

Advies om subsidieadministratie in te richten

Voor 2019 is de last met betrekking tot de inkomensoverdrachten ruim €80 miljoen. Het merendeel hiervan is verstrekte subsidies. Het toekennen en vaststellen is een arbeidsintensief proces. Dit wordt allemaal bijgehouden in Edocs. Mede gezien de omvang, adviseren wij uw organisatie, om de mogelijkheden te onderzoeken voor de aanschaf van een subsidiebeersysteem. Dit om de hoeveelheid registraties in Excel te verminderen en om de interne beheersing rondom subsidies meer uniform te kunnen inrichten. Eveneens moet dit bijdragen aan een efficiëntere interne controle

Bevindingen in de bedrijfsvoering

Financiële verwerking en beheersing OV-concessie IJsselmond aanscherpen

De concessie IJsselmond betreft een gemeenschappelijke aanbesteding met provincie Overijssel en provincie Gelderland voor het busvervoer. De subsidie voor 2019 bedraagt maximaal €13 miljoen, de inhouding voor de geschatte inkomsten uit kaartverkoop/OV Chipkaart bedraagt in totaal €5,8 miljoen, waardoor de kosten voor de provincie ongeveer €7,2 miljoen bedragen. Zowel de kosten als de opbrengsten worden in de jaarrekening van de provincie verantwoord.

Gedurende het jaar monitort de provincie de prestatielevering en het aantal gereden ritten. Op basis van de monitoring en een jaarlijks verkregen verantwoording met controleverklaring wordt uiteindelijk op basis van werkelijke prestaties afgerekend met de vervoerder. Tot en met heden is de verantwoording over 2017 de laatst verkregen verantwoording. Wij begrijpen dat dit gebruikelijk is in de sector.

Voor de kosten is op basis van de monitoring een inschatting gemaakt van eventueel nog af te rekenen kosten. Per saldo is de verwachting dat mogelijk nog geld teruggevorderd zal worden van de vervoerder. Dit is echter ook afhankelijk van de nog te ontvangen verantwoordingen en controleverklaringen over 2019. Uit voorzichtigheid is geen vordering in de jaarrekening 2019 opgenomen. Wij kunnen hiermee instemmen.

Voor de volledigheid en juistheid van de verantwoorde opbrengsten is de provincie ook afhankelijk van een te verkrijgen verantwoording met controleverklaring. Door het ontbreken van de verantwoording met controleverklaring over 2018 en 2019 zijn aanvullende werkzaamheden noodzakelijk om dit vast te stellen. Hiertoe hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- We hebben met de accountant van de vervoerder contact gehad over de controleaanpak 2017 inzake juistheid en volledigheid. Hieruit komen geen bijzonderheden naar voren.
- Uit de maandelijkse analyse van dienstregelinguren komen geen grote, onverklaarbare afwijkingen naar voren.
- Er is een vergelijking gemaakt van de opbrengsten 2019 met de opbrengsten over 2017 en 2018.

Op grond hiervan is de conclusie dat naar verwachting geen materiële afwijkingen hieruit zullen ontstaan in de jaarrekening. Wel hebben wij dit als PM-onzekerheid aangemerkt. Het is belangrijk dat de provincie voor 2020 aanvullende werkzaamheden verricht om de juistheid en volledigheid van de verantwoorde opbrengsten aan te tonen.

 Introductie Kernboodschappen Uitkomsten controle

Jaarverslag

Jaarrekening

WNT

SiSa

 Interne beheersing Ontwikkelingen Bijlagen

Bevindingen in de bedrijfsvoering

Grondexploitatie van deelneming Omala geeft geen aanleiding tot waardevermindering

Provincie Flevoland heeft een financieel belang in Omala (Lelystad Airport Businesspark) bestaande uit een aandelenkapitaal (€1 miljoen) en een verstrekte lening (€1,2 miljoen).

De jaarrekening van Omala bestaat hoofdzakelijk uit de grondexploitatie van het airport-businesspark.

De waardering van het financieel belang is daarmee in grote mate afhankelijk van de toekomstige opbrengsten en kosten met betrekking tot de grondexploitatie.

We hebben kennisgenomen van de kwartaalrapportages en de herziene grondexploitatie per 1 juli 2019 en prognose ultimo 2019 van Omala N.V. Er is op dit moment sprake van een verwacht positief resultaat van ruim €5 miljoen in de grondexploitatie op basis van fase 1. De uiteindelijke winst wordt gedeeld door de betrokken partijen die naast de provincie bestaan uit de gemeenten Almere en Lelystad.

We hebben hierbij vastgesteld dat de uitgangspunten en parameters gebruikt bij het opstellen van de grondexploitatie evenwichtig zijn. Daarbij zal een vertraging of verschuiving van opbrengsten niet direct tot een materieel risico voor provincie Flevoland leiden. Op dit moment zijn er ook nog geen indicaties dat met het gehele project moet worden gestopt. Op dit moment is er nog wel onzekerheid over het moment van opengaan van het vliegveld. In de paragraaf weerstandsvermogen is het risico rondom het project benoemd. Uit onze controle op de waardering van de deelneming en verstrekte leningen zijn geen bevindingen naar voren gekomen.

Voorziening oninbaarheid lening DE-on

De stichting DE-on is in 2014 opgericht met het doel om de energietransitie naar duurzame energie in de provincie te versnellen. De provincie is volledig verantwoordelijk voor de financiering. De financiering bestaat uit een subsidie €0,3 miljoen en een lening van €8,5 miljoen. Deze lening dient op 31 december 2034 te worden afgelost. Zowel in 2018 als in 2019 is een aanvullende lening verstrekt van €1 miljoen.

De provincie schat jaarlijks in hoe groot de kans is dat de lening niet wordt terugbetaald in de toekomst. Hierbij is door de provincie ingeschat dat voor een bedrag van het negatief eigen vermogen bij de stichting het geld niet inbaar zal zijn (conform lijn van voorgaande jaren). Hiervoor is in de jaarrekening 2019 uit voorzichtigheid een voorziening getroffen voor €692.000 (2018: €167.000). Wij kunnen hiermee instemmen.

Daarnaast houdt de provincie voorzichtigheidshalve een reserve aan ter hoogte van €7,8 miljoen. Dit betreft de totale uitstaande lening per balansdatum van €8,5 miljoen verminderd met de voorziening voor het eigen vermogen van €0,7 miljoen.

 Introductie Kernboodschappen Uitkomsten controle

Jaarverslag

Jaarrekening

WNT

SiSa

 Interne beheersing Ontwikkelingen Bijlagen

Bevindingen in de bedrijfsvoering

Vordering inzake milieuschade Schokkeringweg (2018) is volledig ontvangen

In ons accountantsverslag van 2018 hebben wij de vordering inzake de milieuschade Schokkeringweg van €0,8 miljoen volledig als onzeker aangemerkt. Er bestond op dat moment onvoldoende informatie om de waardering van de vordering te beoordelen. In 2019 heeft de provincie de vordering volledig ontvangen. Hiermee is de onzekerheid tevens opgelost.

Incidentele baten en lasten

Een belangrijk aandachtspunt voor de jaarrekeningcontrole van 2019, vanuit het BBV, is de notitie incidentele baten en lasten. Uw organisatie heeft op programmaniveau in de jaarrekening inzicht gegeven in de incidentele baten en lasten. Als drempelbedrag is hierbij €100.000 gehanteerd. Wij hebben de incidentele baten en lasten gecontroleerd en hierbij geen bevindingen geconstateerd. Wij adviseren om dit drempelbedrag van €100.000 op te nemen in de financiële verordening. Dit is tevens een advies vanuit de notitie incidentele baten en lasten van de commissie BBV.

Schattingen domein bedrijfsvoering zijn evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2019 beoordeeld (bedrijfsvoering). Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Schatting	Waarde in 2019 (2018) x 1.000	Beoordeling 2019	Beoordeling 2018	Commentaar
Waardering financiële vaste activa	€29.107 (€31.871)	●	●	De provincie beoordeelt periodiek de inbaarheid van de verstrekte leningen en overige uitzettingen. Wij hebben de waardering getoetst. We hebben hierbij geen bijzonderheden geconstateerd. Wij hebben de voorziening oninbaarheid op de lening aan DE-on reeds toegelicht. Tevens hebben we vastgesteld dat de provincie aan de vereisten van het schatkistbankieren heeft voldaan.
Waardering APPA-voorziening	€9.002 (€7.975)	●	●	De voorziening pensioenen (APPA) per ultimo 2019 is onderbouwd door actuele actuariële berekeningen die zijn gemaakt door een externe serviceorganisatie. Wij hebben deze berekeningen getoetst op basis van de "FTK"-grondslagen, omdat deze het beste aansluiten op de marktwaarde van de pensioenvoorziening. We hebben geconcludeerd dat de voorziening voor €277.000 te laag is gewaardeerd. Dit is door provincie Flevoland gecorrigeerd.
Overlopende passiva	€25.556 (€31.893)	●	●	Uit de controle op de transitorische verplichtingen bleek één verplichting te hoog te zijn verantwoord ad €744.000. Deze is gecorrigeerd in de jaarrekening. We hebben verder geen bijzonderheden geconstateerd. De schatting is daarmee evenwichtig
Overige voorzieningen	€2.812 (€2.962)	●	●	Wij hebben de overige voorzieningen gecontroleerd. Onze conclusie is dat deze voorzieningen consequent gevormd en voldoende onderbouwd zijn.

Controleverschil

Voorzichtig

Evenwichtig

Optimistisch

Controleverschil

Een drietal aanbestedingsdossiers zijn onterecht niet Europees aanbesteed

Enkele bevindingen in naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen

Uit uw interne controle op de naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen blijkt een financiële onrechtmatigheid van €292.000 (2018: €794.000). De waarde van de totale fout is als onrechtmatigheid meegenomen in onze oordeelsvorming. U heeft deze onrechtmatigheid adequaat toegelicht in de jaarrekening onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

De geconstateerde fout heeft betrekking op een drietal dossiers. Twee van deze dossiers betreffen fouten die voortvloeien uit 2018, waarvan de bestedingen doorlopen in 2019. Alle drie dossiers betreft het inhuren van personeel. De inhuur van personeel, in het kader van de Europese aanbestedingsrichtlijnen, blijft een aandachtspunt in uw organisatie. Dit is ook mede het gevolg van de wijzigingen in de Aanbestedingswet sinds 2016. De regelgeving omtrent inhuur is sindsdien strenger geworden.

Aanbeveling aanscherping interne beheersing provinciaal beleid

Uit uw interne controle blijken 11 afwijkingen van het provinciaal inkoopbeleid. Hierbij zijn een aantal opdrachten niet meervoudig gegund terwijl dat volgens provinciaal beleid wel had moeten. Daarnaast zijn deze afwijkingen aan de voorkant niet voorgelegd aan de provinciesecretaris ter goedkeuring.

Deze afwijkingen leiden niet tot een onrechtmatigheidsfout die meeweegt in ons oordeel. Het eigen inkoopbeleid is namelijk niet opgenomen in het normenkader. Wel is het belangrijk om de interne beheersing op dit onderdeel aan te scherpen en te overwegen om na te gaan of de huidige procedure nog steeds aan uw wensen/eisen voldoet.

Advies ten aanzien van crediteurenanalyse

Jaarlijks verricht uw interne controle een controle op de naleving van aanbestedingsrichtlijnen. Uw interne controle controleert alle crediteuren met een jaarlast van boven de €50.000.

De ambitie is uitgesproken om te komen tot een meer risicogerichte controleaanpak. Hierin kunnen ook nog de nodige stappen worden gezet. Hierbij adviseren wij om per crediteur ook de lasten van de drie voorgaande jaren te betrekken in de analyse zodat in één oogopslag inzichtelijk wordt wat de bestedingen over de afgelopen vier jaar zijn. Dit kan een goede basis zijn om een eerste risicoanalyse op uit te voeren.

Geen onrechtmatigheden in het kader van de begrotingsrechtmatigheid

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de Staten. Is op programmaonderdeel of kredietniveau niet meer besteed dan waar u als Staten toe besloten heeft? Overschrijdingen zijn in sommige gevallen onrechtmatig.

Onderstaand hebben wij de overschrijdingen opgenomen en weergegeven of deze wel of niet meewegen in ons oordeel bij de jaarrekening

Programma-onderdeel/krediet	Lasten werkelijk (x 1.000)	Overschrijding ten opzichte van begroting (na wijziging) / krediet (x 1.000)	Telt overschrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
6.4. Bestaande infrastructuur	€64.333	€528	Nee	In 2019 zijn ten behoeve van de gladheidsbestrijding vier ploegen en twee buffertanks aangeschaft. Deze uitgaven waren niet voorzien en leiden tot een overschrijding van de begroting ad €100.000 (grootste overschrijding). De overschrijding is toegelicht in de jaarrekening en past binnen het bestaande beleid. Dit merken wij niet aan als onrechtmatigheid.

De kengetallen geven een positief beeld weer

De jaarrekening 2019 laat een goede financiële positie zien. Hiermee wordt de lijn vanuit voorgaande jaren doorgetrokken. Flevoland kent een sterk eigen vermogen, hogere solvabiliteit dan landelijk gemiddeld en een lage schuldpositie. Op basis van de huidige financiële positie kan provincie Flevoland mogelijke toekomstige risico's naar verwachting prima opvangen.

Netto schuldquote (gecorrigeerd):

Er is sprake van een negatief percentage omdat het totaal aan vorderingen hoger is dan het totaal aan schulden. De lichte daling ten opzichte van 2018 hangt samen met de hogere omvang van de investeringen in 2019 en een afname van het rekening-courantsaldo bij het Rijk. De schuldquote na correctie voor verstrekte leningen ligt hoger dan het landelijk gemiddelde, maar neemt af ten opzichte van 2018. Dit hangt samen met de aflossingen voor 2019.

Solvabiliteit :

De solvabiliteit is de verhouding van het eigen vermogen (reserves) ten opzichte van het totale vermogen, uitgedrukt in een percentage. Voor Flevoland is het solvabiliteitspercentage licht gestegen naar 77%. De oorzaak van deze stijging ligt met name in een toename van de vlottende schulden. Het eigen vermogen is hierbij sterker toegenomen. Opgemerkt dient te worden dat de lasten op totaalniveau lager zijn uitgevallen doordat een aantal geplande projecten en uitgaven (met oormerk) zijn vertraagd.

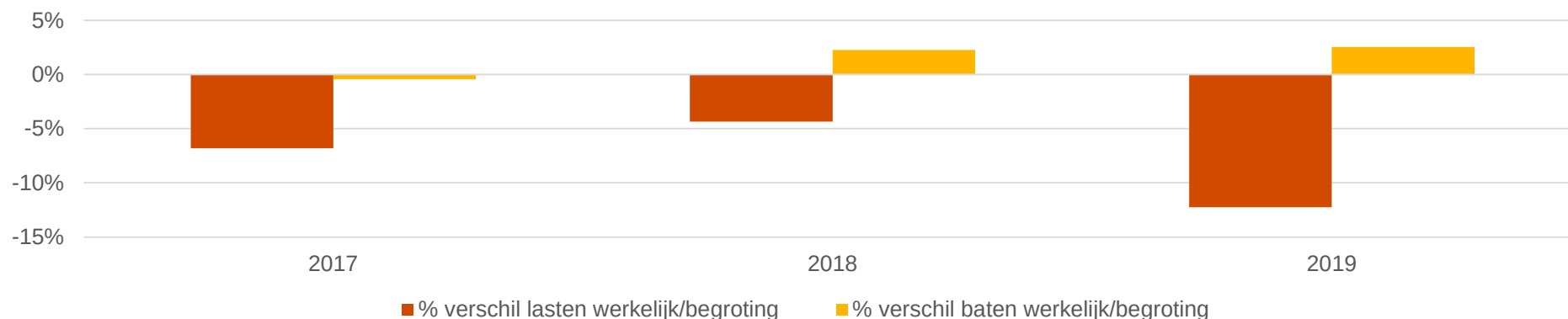
Structurele exploitatieruimte :

De positieve structurele exploitatieruimte houdt in dat de structurele baten voldoende ruimte bieden om de structurele lasten te blijven dragen. Voor de komende jaren bestaat een structureel evenwicht (conform beeld in de begroting 2020).

Kengetallen	Provincie Flevoland		Landelijk	
	2019	2018	2019*	2018
Netto schuldquote	-63%	-70%	-66%	-55%
Netto schuldquote gecorrigeerd	-78%	-87%	-58%	-48%
Solvabiliteit	77%	71%	32%	34%
Structurele exploitatieruimte	8%	3%	0,42%	0,43%

* op basis van de begroting 2019

De realisatie ligt niet in lijn met de begroting

Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn de totale lasten exclusief reserve mutaties €22 miljoen lager met een totaal van €172 miljoen. De totale baten 2019 zijn met een totaal van €191 miljoen, €4,7 miljoen hoger dan de gewijzigde begroting begroot.

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie en de begroting lichten wij onderstaand toe:

- De lasten met betrekking tot het programmaonderdeel ruimtelijke ontwikkeling zijn €1,4 miljoen lager dan begroot. Dit heeft vooral te maken met verschuiving van kosten voor [projecten](#) die onder meer door de stikstofproblematiek vertraging hebben opgelopen. Dit is ook zichtbaar in voordelige verschillen in programmaonderdeel landschap en natuur (onttrekking reserve lager dan begroot).
- Vanuit de algemene dekkingsmiddelen is een voordelig resultaat behaald ad €4,3 miljoen. Dit betreft enerzijds een voordeel ad €2,5 miljoen vanuit het provinciefonds. Anderzijds heeft de MRB (motorrijtuigenbelasting) voor 2019 een voordelig resultaat ad €1,2 miljoen opgeleverd door de omvang en samenstelling van het wagenpark. De effecten van het vertrek van een leasemaatschappij zijn meegewogen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- In het programmaonderdeel bedrijfsvoering is eveneens een voordeel ad €4 miljoen zichtbaar. Grootste deel heeft betrekking op vacatures die de provincie niet heeft hoeven invullen (ad €2,3 miljoen). Dit hangt onder meer samen met de bovengenoemde ontwikkelingen op het gebied van projecten.

De bezoldiging van uw topfunctionarissen is juist verantwoord in de WNT-bijlage

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet zijn de griffier en de provinciesecretaris aangewezen aan topfunctionaris. Hun bezoldiging is juist en volledig verantwoord in de bijlage WNT in uw jaarstukken.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: <https://www.topinkomens.nl>

Met ingang van 2020 is in de WNT een aantal wijzigingen doorgevoerd
De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De wettelijke maximale bezoldiging voor topfunctionarissen is aangepast van €194.000 in 2019 naar €201.000 in 2020.
- In de Uitvoeringsregeling WNT 2020 is nieuw opgenomen dat de bezoldiging die een topfunctionaris ontvangt voor werkzaamheden bij een gelieerde rechtspersoon, en/of de bezoldiging die een topfunctionaris ontvangt uit hoofde van een andere, niet als topfunctionaris uitgeoefende functie, in de WNT-verantwoording moet worden opgenomen. Hiervoor heeft BZK in zijn verantwoordingsmodel WNT 2019 al een nieuwe tabel 1E opgenomen. De verwachting is dat deze tabel ook in het model 2020 zal worden opgenomen.

Bijlage Wet Normering Topinkomens (WNT)

	U heeft drie topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2019.
	Alle topfunctionarissen zijn in loondienst. Gedurende het jaar heeft er één wijziging in topfunctionarissen plaatsgevonden. Mevrouw Overmars is plaatsvervangend provinciesecretaris geworden na het vertrek van de heer Van der Wal.
	U heeft in 2019 geen ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd.

De controleverklaring bevat een paragraaf inzake overige aangelegenheden over de anticumulatiebepaling WNT

Met ingang van 2018 gelden nieuwe WNT-regels voor de samenloop van topfuncties bij verschillende WNT-instellingen. Deze anticumulatiebepalingen regelen dat de som van de bezoldigingen van iemand die uitvoerende topfuncties uitoefent bij meerdere rechtspersonen of instellingen, niet hoger mag zijn dan het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum. In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij geen controle uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatiebepalingen. Dit hebben wij in onze controleverklaring bij uw jaarrekening in een paragraaf inzake overige aangelegenheden tot uitdrukking gebracht.

Geen bevindingen in de SiSa-bijlage

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2019.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('Bado') zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de [volgende tabel](#) hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen.

- Introductie
- Kernboodschappen
- Uitkomsten controle
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Ontwikkelingen
- Bijlagen

Nr	Naam specifieke uitkering	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen	-	-	-

De strekking van de verklaring bij de jaarrekening (inclusief de SiSa-bijlage) is goedkeurend inzake de getrouwheid en rechtmatigheid.

Kwaliteit van uw interne beheersing

Goede interne beheersing, enkele aandachtspunten in het primaire proces worden ondervangen door interne controles achteraf.

Jaarlijks brengen wij een rapportage interim-bevindingen uit aan het management. De belangrijkste punten hebben wij op de volgende pagina's weergegeven. Ons beeld hierbij is dat de interne beheersing van een goed niveau is, dat er wel wat aandachtspunten zijn in de primaire processen, maar dat achteraf voldoende verbijzonderde interne controles worden uitgevoerd om dit te ondervangen.

Gedurende onze jaarrekeningcontrole is een aantal nieuwe bevindingen naar voren gekomen ten aanzien van de personele processen. Deze zijn door provincie Flevoland in samenwerking met ons signaleerd. Op grond hiervan hebben wij een gegevensgerichte controle uitgevoerd. De belangrijkste waarnemingen in het proces betreffen:

- Het vierogenprincipe wordt toegepast bij het verwerken van salarismutaties. De salarismutaties worden hardcopy zichtbaar gecontroleerd en bewaard in het personeelsdossier. Deze functiescheiding wordt echter niet afgedwongen in Beaufort (bronsysteem salarisadministratie). Daardoor bestaat een mogelijkheid op ongeautoriseerde salarismutaties door een medewerker SA.
- Maandelijks wordt in Beaufort de salarisbetaalbatch klaargezet. Deze batch bevat echter geen controleerbare en zichtbare totalen. De batch wordt vervolgens omgezet in een betaalbestand (Youforce). Bij betaling is het niet zichtbaar of hierin wijzigingen hebben plaatsgevonden. We bevelen aan om voordat de betaling plaatsvindt, het standenregister te draaien en dit op totaalniveau aan te sluiten met de betaalstaat die in Youforce gegenereerd is.

Verder hebben wij enkele aanbevelingen gedaan die voortvloeien uit de jaarrekeningcontrole en in het bijzonder de aanbestedingen, de subsidies en de materiële vaste activa. Deze zijn reeds toegelicht in dit verslag.

Voor zover wij bevindingen hebben in de controle met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking, melden wij die. Wij hebben er geen specifiek onderzoek naar gedaan. De belangrijkste waarnemingen zijn op de volgende pagina's weergegeven.

Samenwerking positief verlopen, verdere doorontwikkeling jaarrekeningtraject aanbevolen

Overkoepelend is de samenwerking in het controleproces goed verlopen. Vanuit zowel provincie Flevoland als PwC zijn er wijzigingen geweest in de contactpersonen voor de uitvoering en coördinatie van de jaarrekeningcontrole. We hebben ervaren dat op veel onderdelen vroegtijdig afstemming is geweest over risicovolle, materiële dossiers zoals de MSNF en onrechtmatigheden in aanbestedingen. Echter, wij hebben ook wel een aantal aanbevelingen geïdentificeerd om het traject verder door te ontwikkelen. Deze aanbevelingen hebben onder meer betrekking op de rollen en verantwoordelijkheden van de drie verdedigingslijnes in het jaarrekeningtraject, de spreiding van werkzaamheden en het anticiperen op nieuwe BBV-notities (zoals de notitie incidentele baten en lasten). De aanbevelingen zijn met de organisatie in detail besproken.

Kwaliteit van uw interne beheersing

Bevinding	Jaarrekening- controle	Interim	Aanbevelingen en managementreactie	Impact controleaanpak
Aandachtspunt inzake functiescheiding budgethouder en prestatieakkoordverklaarder			Wij adviseren u om in de financiële administratie waarborgen te treffen, dusdanig dat het niet mogelijk is om een factuur te autoriseren en hiervan ook de prestatieakkoordverklaring te autoriseren. Provincie Flevoland gaat onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om op eenvoudige wijze een detectieve controle in te richten	Gegevensgerichte controle op prestatielevering door VIC en PwC.
Aanscherpingen kaders en zichtbaarheid controle op prestatielevering			Momenteel wordt in de financiële administratie een actie bij de prestatieakkoordverklaring systeemtechnisch afgedwongen. Er zijn echter geen vormvereisten gesteld voor de toelichting. In het komende jaar wordt bekeken welke richtlijnen noodzakelijk zijn om de prestatieakkoordverklaring in de financiële administratie meer gewicht te geven.	Gegevensgerichte controle op prestatielevering door VIC en PwC.
Het proces aanbestedingen kent in het primaire proces onvoldoende preventieve waarborgen dat alle inkopen rechtmatig worden aanbesteed.			Als extra waarborg lopen er diverse initiatieven om het betrekken van inkoopadvies aantrekkelijker te maken voor de afdelingen. Daarnaast heeft het cluster inkoopadvies eind 2019 het inkoopplan geïntroduceerd als beheersmaatregel zodat vooraf de rechtmatigheid kan worden geborgd in plaats van dat er achteraf wordt gecontroleerd.	Gegevensgerichte controle op aanbestedingen door VIC en PwC.

Nieuwe bevinding

Geen voortgang sinds interim

Voortgang sinds interim

Bevinding opgevolgd

Kwaliteit van uw interne beheersing

Bevinding	Jaarrekening controle	Interim	Aanbevelingen en managementreactie	Impact controleaanpak
De juistheid van taakvelden wordt niet tussentijds in primaire processen en/of VIC functie getoetst			De presentatie van de taakvelden is niet van invloed op de jaarrekening en heeft daarmee geen invloed op de sturingsinformatie voor het college of Provinciale Staten. Dit is tevens de reden dat de controle op de taakvelden tot voor kort geen deel uitmaakte van de (verbijzonderde) interne controle. Op aanbeveling van de accountant worden de taakvelden in het tweede halfjaar van 2019 in de (verbijzonderde) interne controle betrokken.	Gegevensgerichte controle op taakvelden en overhead door VIC en PwC.
IT - Configuratiewijzigingen voor Youforce doorlopen geen controleerbaar wijzigingsbeheerproces			Op dit moment worden wijzigingen van de formulieren inderdaad uitsluitend bijgehouden in het inrichtingsdocument voor Youforce, dat bovendien wordt overschreven bij wijzigingen. Met de functioneel beheerders is afgesproken dat zal worden onderzocht hoe wijzigingen in de formulieren kunnen worden ondergebracht in het change management proces op een administratief correcte en efficiënte manier.	Gegevensgerichte controle op salarismutaties.
IT - De provincie heeft een periode van zes weken niet beschikt over een actuele test- en acceptatieomgeving voor Unit4 Financials			De constatering is juist. De tijdelijke hindering in beschikbaarheid van de test- en acceptatieomgeving was technisch onvermijdelijk en is indertijd als risico geaccepteerd door het management. Inmiddels is de testomgeving weer volledig beschikbaar. De acceptatieomgeving is echter nog niet beschikbaar. Zodra voldoende resources beschikbaar zijn zal de acceptatieomgeving weer worden opgebouwd.	Niet een directe impact. Testomgeving is beoordeeld.

 Nieuwe bevinding
 Geen voortgang sinds interim
 Voortgang sinds interim
 Bevinding opgevolgd

Fraude, omkoping en corruptie en naleving van wet- en regelgeving

Verantwoordelijkheden van het management

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en opsporen van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving berust bij degenen die belast zijn met het bestuur van de provincie en het management.

Als uw accountant is het onze verantwoordelijkheid om onze controle te plannen en uit te voeren om redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening als geheel geen materiële onjuistheden bevat, of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, rekening houdend met het toepasselijke wet- en regelgevende kader. Door de inherente beperkingen van een controle is het risico onvermijdelijk dat sommige materiële onjuistheden in de jaarrekening onopgemerkt blijven.

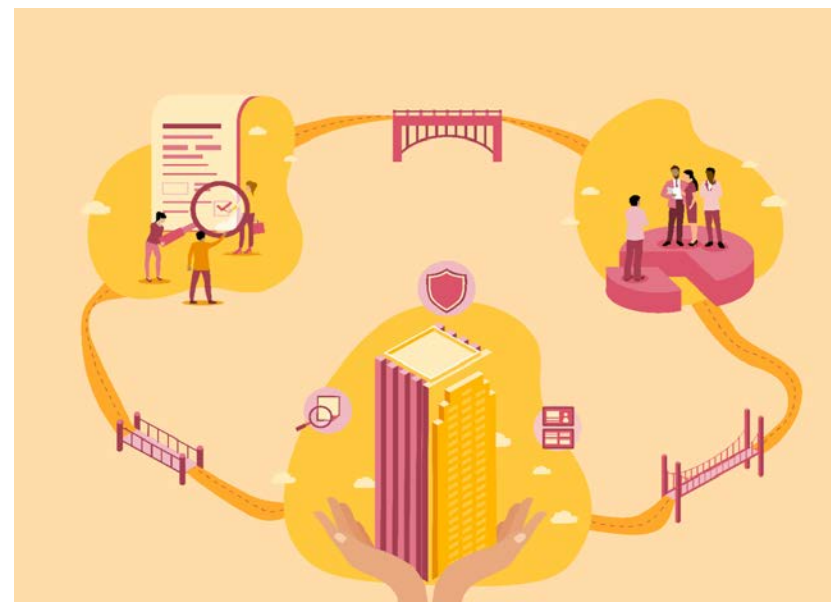
Een beschrijving van onze doelstelling in dit verband vindt u [hier](#).

Onze evaluatie van interne beheersing met betrekking tot frauderisico's

Onze bevindingen met betrekking tot de interne beheersing betreffende fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving vindt u [hier](#).

Geen aanwijzingen voor fraude

Tijdens de controle van de jaarrekening 2019 zijn geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen.

Fraude, omkoping en corruptie en naleving van wet- en regelgeving

Op basis van onze frauderisicobeoordeling hebben wij de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- Het uitvoeren van een risicoanalyse per proces waarin de drie kenmerken van fraude: rationalisatie, druk en gelegenheid zijn afgezet tegen de kans en de impact.
- Frauderisico besproken met rekeningcommissie, college, directie en verbijzonderde interne controlefunctie.
- We hebben beoordeeld of nevenfuncties van het college en de directie aanleiding gaven tot een verhoogd risico.
- We hebben beoordeeld of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties.
- Wij hebben ongebruikelijke boekingen (boekingen buiten het normale proces om) in uw administratie gecontroleerd.
- Jaarlijks wordt in het kader van onvoorspelbaarheid een proces of transactie nader geanalyseerd. Dit jaar hebben we de onkostendeclaraties van de directie beoordeeld. Er zijn geen bijzonderheden geïdentificeerd.
- Daarnaast hebben wij de aanbestedingen voor infrastructurele projecten met een waarde groter dan €1 miljoen nader getoetst op het voldoen aan de procedure en de aanwezigheid van functiescheiding.
- Tevens hebben we vastgesteld of, als er sprake is van meerwerk, de reguliere functiescheidingen gehandhaafd blijven.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bijzonderheden voortgekomen.

Ontwikkelingen voor uw organisatie

We hebben belangrijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving met de organisatie en de Staten besproken. Via onze rapportages brengen wij u onze observaties en aanbevelingen over status en voortgang die u treft ten aanzien van deze ontwikkelingen.

Speerpunten van de Staten

In onze natuurlijke adviesrol dragen wij bij aan het verder versterken van de kaderstellende en controlerende rol van de Staten. Jaarlijks geven de Staten ons een speerpunt mee voor de controle. Voor 2019 betreft dit het onderwerp ondermijning.

Ondermijning

We hebben met een aantal functionarissen van uw organisatie het onderwerp ondermijning besproken. Belangrijkste doelstelling was om in kaart te brengen hoe provincie Flevoland hiermee omgaat en welke concrete plannen en acties al in gang zijn gezet. De provincie richt zich in de bestuurlijke aanpak van ondermijning op de kwetsbaarheden en risico's die zich intern in de organisatie kunnen afspelen. De provincie heeft de bevoegdheid niet om extern te kunnen optreden, dat ligt bij de gemeenten. Een goede samenwerking met de gemeenten is wel gewenst.

De commissaris van de Koning is een initiatief gestart, samen met alle burgemeesters in de provincie, om te komen tot een Flevolandse norm om ondermijning tegen te gaan.

In 2019 is door het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Midden-Nederland een weerbaarheidsscan bij de provincie uitgevoerd. In deze scan zijn de belangrijkste interne risico's op ondermijning geïdentificeerd. De focus heeft hierbij gelegen op een aantal interne processen. Op basis van deze scan zijn diverse aanbevelingen opgenomen. De organisatie heeft deze aanbevelingen opgepakt en zal een plan van aanpak opstellen om daar verder invulling aan te geven.

Vooruitblik ontwikkelingen voor provincie Flevoland

Nieuwe drempelbedragen voor Europees aanbestedingen zijn vastgesteld per 1 januari 2020

De nieuwe drempelbedragen voor Europese aanbestedingen zijn vastgesteld per 1 januari 2020 voor een periode van twee jaar. De drempelbedragen zijn in vergelijking met 2019 verlaagd door de Europese Commissie. Voor werken geldt een drempelbedrag van €5.350.000 (was €5.548.000); voor leveringen en diensten geldt nu €214.000 (was €221.000).

Wijziging in notitie MVA met ingangsdatum begrotingsjaar 2021

In januari 2020 is een nieuwe notitie materiële vaste activa gepubliceerd met als ingangsdatum 1 januari 2020 met uitzondering van de verwerking van achterstallig onderhoud. Vanaf het begrotingsjaar 2021 bent u ten aanzien van achterstallig onderhoud (waarbij sprake is van gevaarlijke situaties of kapitaalvernietiging) verplicht om een voorziening op te nemen. Een negatieve voorziening of een plan om de voorziening in vier jaar in te lopen binnen de begroting is dan niet meer mogelijk.

Omgevingswet

Wij hebben u eerder geïnformeerd over de Omgevingswet per 1 januari 2021. In februari 2020 heeft de VNG een publicatie uitgebracht met de 'minimale acties Omgevingswet'. Deze voorbereidingen moet u minimaal voor 1 januari 2021 hebben getroffen om op 1 januari 2021 te kunnen starten met werken volgens de Omgevingswet.

Dit betreft enerzijds voorbereidingen van juridische en bedrijfsmatige aard. Aan de andere kant verandert ook de wijze van besturing; dit vraagt ook om veranderingen in cultuur/houding en gedrag. De provincie is zich hier bewust van.

U bent gestart met de inhoudelijke voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2021 moet het college een rechtmatigheidsverantwoording afgeven, als onderdeel van de jaarstukken. In onze eerdere rapportage hebben wij u geadviseerd hier alvast op voor te sorteren, omdat dit aandacht en eventuele wijzigingen vereist van uw organisatie.

Zo moet het college met de Staten de grens bepalen waarboven het college rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden specifiek moet gaan melden in de verantwoording. Voor de bepaling van de hoogte is relevant welke informatiepositie de Staten wil hebben en welke inspanningen de organisatie moet leveren om die informatie op te stellen en te onderbouwen (in de 1^e en 2^e lijn en door verbijzonderde interne controle).

Provincie Flevoland heeft voor de drie belangrijkste stromen inkopen, subsidies en personele lasten de risico-matrix en interne beheersingsmaatregelen om de rechtmatigheid te waarborgen opnieuw onder de loep genomen. Met deze stap bent u ver(der) op schema in vergelijking met andere organisaties.

Wel zijn nog veel keuzes omtrent plan van aanpak, tolerantie, etc. nog niet formeel vastgesteld. Daarnaast bevelen wij u aan om naast de drie grootste processen ook vanuit alle financiële stromen en uw huidige normenkader een inventarisatie te maken of de rechtmatigheid vanaf 2021 volledig wordt afgedekt.

Introductie

Kernboodschappen

Uitkomsten controle

Interne beheersing

Ontwikkelingen

Bijlagen

Materialiteit

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Ontwikkelingen sector

Onafhankelijkheid

Bijlagen

In de bijlagen hebben wij informatie opgenomen die wij vanuit de controlestandaarden aan u moet melden. Ook gaan we in op ontwikkelingen in de sector.

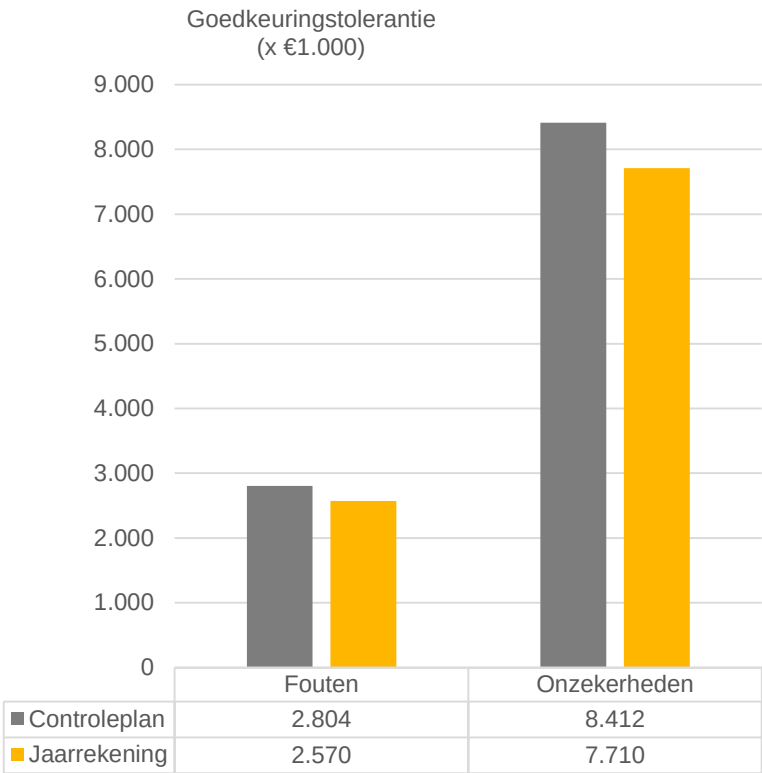
Materialiteit

De materialiteit is gedurende de controle licht afgenomen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel’ wordt toegelicht in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’ in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de provincie hanteert. De grondslag voor het bepalen van deze toleranties betreft de totale werkelijke kosten van de provincie, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves. Materialiteit bepaalt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en het effect van vastgestelde afwijkingen op onze verklaring.

In ons controleplan hebben wij een materialiteit vastgesteld van €2,8 miljoen. Materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, lager zijn dan in de begroting 2019 op basis waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er op basis van de wettelijke uitgangspunten een verlaging plaatsgevonden naar €2,5 miljoen. De daling van de materialiteit wordt vooral veroorzaakt door een daling in lasten als gevolg van vertragingen in projecten op het gebied van infra en natuur.

- Introductie
- Kernboodschappen
- Uitkomsten controle
- Interne beheersing
- Ontwikkelingen
- Bijlagen
 - Materialiteit
 - Communicatie**
 - Verantwoordelijkheden
 - Ontwikkelingen sector
 - Onafhankelijkheid

Update over onze communicatie met u

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle hebben gerapporteerd. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●		●

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college en de staten voor de jaarrekening

Het college is verantwoordelijk voor:

- het opstellen en getrouw weergeven van de financiële positie in de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- rechtmatige totstandkoming van baten en lasten en balansmutaties; en voor
- interne beheersingsmaatregelen die het college noodzakelijk acht om een jaarrekening te kunnen opstellen en rechtmatige totstandkoming van transacties mogelijk te maken, zonder afwijkingen van materieel belang door fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college afwegen of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

De Staten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op het proces van de financiële verslaggeving door de provincie.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het plannen en uitvoeren van een controleopdracht op een manier die ons in staat stelt om voldoende en passende controle-informatie te krijgen voor de onderbouwing van ons oordeel.

Onze doelstellingen zijn het krijgen van redelijke zekerheid of de jaarrekening als geheel geen onjuistheden van materieel belang bevat of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, en het afgeven van een controleverklaring waarin onze verklaring is opgenomen.

Voor een gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden verwijzen wij u naar de bijlage bij onze controleverklaring.

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het management en het college bestaan uit:

- het identificeren en monitoren van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de provincie en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling die expliciet het risico op fraude omvat, door een analyse van prikkels en druk, kansen, en gedrag en rationalisatie, en het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het opstellen en uitvoeren van programma's en beheersingsmaatregelen ter preventie, ontmoediging en opsporing van fraude; (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet naleven van wet- en regelgeving;
- het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van de provincie integer zijn en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de entiteit worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, inclusief het voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het management wordt gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met toezicht (de Staten) bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het beoordelen van de vaststelling van frauderisico's door het management en niet-naleving van wet- en regelgeving, het nemen van passende maatregelen en het zorgen voor een juiste tone at the top;
- het waarborgen dat het seniormanagement en het college passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te ontmoedigen en te voorkomen, voor een betere bescherming van medewerkers en andere belanghebbenden;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de Staten wordt gebracht.
- het aannemen van een kritische houding ten opzichte van het college op het gebied van niet-gebruikelijke transacties met verbonden partijen.

Onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant bestaat uit:

- het plannen en uitvoeren van de controle om een redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, hetzij door fraude of door fouten;
- het beoordelen of de programma's en de interne beheersingsmaatregelen van de entiteit, waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt, op de juiste wijze zijn opgezet en worden uitgevoerd;
- het evalueren van het proces dat het management hanteert voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de programma's en interne beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van iedere fraude door het seniormanagement en het effect op de beheersingsomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn **onze doelstellingen** met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ontwikkelingen accountantssector (1/2)

De toekomst van het accountantsberoep en de verbetering van de kwaliteit van de accountantscontrole staat hoog op de maatschappelijke en politieke agenda. Niet alleen in Nederland, maar onder andere ook in het Verenigd Koninkrijk, Australië, Zuid-Afrika en India. In Nederland is het debat over de toekomst van het beroep gevoed met de recente publicatie van twee rapporten: het eindrapport van de Commissie Toekomst Accountancysector (CTA) en het derde en laatste rapport van de Monitoring Commissie Accountancy (MCA).

Commissie Toekomst Accountancysector

Deze commissie is eind 2018 in opdracht van de minister van Financiën ingesteld. De commissie heeft zich gericht op de vraag hoe de kwaliteit van de wettelijke controle duurzaam kan worden verbeterd. In het eindrapport van 30 januari 2020 concluderen zij na ruim een jaar van onderzoek, consultaties en diverse gesprekken met stakeholders dat er weliswaar sprake is van een positieve cultuuromslag in de accountancysector en een grote bereidheid om bij te dragen aan de discussie over de toekomst van het beroep, maar dat de verandering nog niet duurzaam is. De commissie stelt ook dat er geen 'silver bullet' is om de kwaliteit van de controle te verbeteren. Het is een verantwoordelijkheid die alle partijen in de financiële keten aangaat: externe accountants, gecontroleerde entiteiten, raden van commissarissen en auditcommissies, en de toezichthouder(s).

In het eindrapport worden 22 aanbevelingen gedaan, die de commissie gezamenlijk omschrijft als een 'effectief pakket'. De meest relevante aanbevelingen voor u in het kort:

- Om de kwaliteit van wettelijke controles beter inzichtelijk te maken dienen op korte termijn uniforme Audit Quality Indicators te worden vastgesteld. (Aanbeveling 1)
- Accountantsorganisaties dienen aan de hand van deze indicatoren periodiek over de kwaliteit van de uitgevoerde wettelijke controles te rapporteren. (2)
- Er dient meer aandacht te zijn voor aspecten van financiële fraude en (dis)continuïteit. Bij de controle van middelgrote en grote entiteiten dient in de verschillende fasen van het controleproces standaard forensische expertise aanwezig te zijn in het controleteam. (5)
- Ten aanzien van het geven van zekerheid over niet-financiële informatie, beveelt de commissie aan dat dit niet volledig moet worden voorbehouden aan accountants en dat accountants transparant dienen te zijn over de mate van zekerheid die aan een onderzoek naar niet-financiële informatie ontleend kan worden (6) (vervolg op de volgende pagina)

Ontwikkelingen accountantssector (2/2)

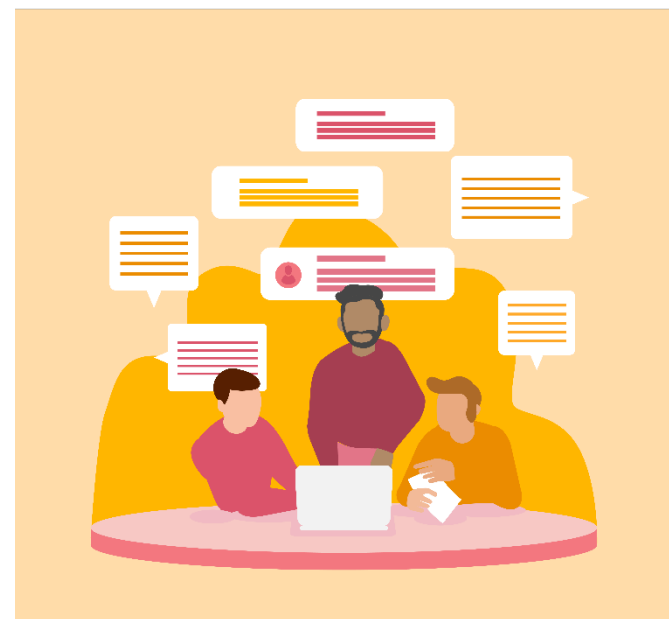
Vervolg vorige pagina:

- Nader onderzoek naar reeds bestaande, alternatieve structuurmodellen zoals audit only en joint audit. (7)
- Analyse van buitenlandse ervaringen met alternatieve structuurmodellen (8)
- Op beperkte schaal experimenteren met een intermediair. (9)
- Het begrip Organisatie van Openbaar belang op basis van heldere criteria beter afbakenen. (12)
- De commissie adviseert de verlengingsmogelijkheid uit artikel 17, vierde lid, van de auditverordening alsnog op te nemen in de Wta en daarbij aan te sluiten bij in Europa gebruikelijke termijnen. (14)
- Een bevoegdheid voor de minister van Financiën om – als ultimum remedium - een accountantsorganisatie toe te wijzen aan een controleplichtige entiteit die er ondanks gerede inspanning niet in is geslaagd een accountantsorganisatie te contracteren. (15)
- De verantwoordelijkheid van de gecontroleerde entiteit voor de opzet en de werking van de risicobeheersings- en controlesystemen meer tot uitdrukking laten brengen. De wijze waarop dient onderwerp te zijn van nader onderzoek. (16)
- De communicatie verbeteren tussen de raad van commissarissen en de aandeelhouders over de wijze waarop de opdrachtverlening aan en het toezicht op het functioneren van de externe accountant heeft plaatsgevonden. De wijze waarop dient onderwerp te zijn van nader onderzoek. (17)

Op het moment van schrijven bereidt de minister van Financiën de reactie van de Nederlandse regering op de 22 aanbevelingen van de CTA voor. Deze reactie wordt eind maart 2020 verwacht. Een parlementair debat staat gepland voor april.

Monitoring Commissie Accountancy

De Monitoring Commissie Accountancy (MCA) is door de accountancysector in 2014 ingesteld om de voortgang van de implementatie van de 53 maatregelen van de sector, die tot doel hadden de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de accountantscontrole te verbeteren, te onderzoeken. Sinds de instelling heeft de MCA drie rapporten gepubliceerd, waarvan het derde en tevens laatste rapport medio januari 2020 verscheen. Ook de MCA doet aanbevelingen in haar rapport. Deze aanbevelingen zijn door de CTA meegewogen in de aanbevelingen in het eindrapport van de commissie.

Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Onze onafhankelijk is gewaarborgd

Wij hebben onze naleving van externe normen, ons wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid en het onafhankelijkheidsbeleid van provincie Flevoland met betrekking tot onze dienstverlening in 2019 bewaakt en bevestigd dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

Gedurende het jaar hebben wij de volgende extra opdrachten voor een totale waarde ad circa €50.000 verricht:

- Ondersteuning opstellen opzet personele processen. Deze opdracht is uitgevoerd door PwC Advisory.
- Ondersteuning juridische begeleiding aanleg breedbandnetwerk in provincie Flevoland. Deze opdracht is uitgevoerd door PwC Legal.
- Training personele processen. Deze opdracht is uitgevoerd door PwC Academy.

Overzicht van de bestede uren door het controleteam en honoraria

Zoals uiteengezet in ons controleplan valt het bewaken en beoordelen van de controle-uren en -kosten naar onze mening onder onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. Voor onze controle van het boekjaar 2019 hebben wij de volgende uren besteed, inclusief uren voor planning en tussentijdse activiteiten:

Functieniveau	Totaal aantal uren		%
	Gepland	Werkelijk	
Partner/director	50	50	5
(Senior) manager	120	285	26
Overige medewerkers	550	755	69
Totaal	720	1.090	100

NB: Dit is onze beste schatting op basis van uren op 1 april 2020